

KASVI-Taito

Kasvinviljelytilojen täydennyskoulutushanke

HANKESUUNNITELMA

1.10.2016 - 31.5.2019

Hanketiivistelmä

Pohjois-Savossa on noin 3700 maatilaa, joista päätuotantosuuntana kasvinviljely on noin 2000 tilalla. Näiden tilojen hallinnassa on merkittävä määrä peltoa ja osalla pinta-alasta viljelyn tehokkuus on varsin matala. Tilojen kehittämisen haasteena on yleisesti heikko kannattavuus, peltojen tehoton käyttö ja osin myös sivutoimisuus. Samalla kehittyvillä kotieläintiloilla on haasteita rehuntuotanto- ja lannanlevitysalan riittävydessä. Pohjois-Savo on myös rehuviljan ja valkuaiskasvien osalta alituotantoaluetta.

Hanke kohdistuu ensisijassa kasvinviljelyä päätuotantosuuntanaan harjoittaville maataloille Pohjois-Savossa. Hankkeen tärkeimpänä tavoitteena on kehittää yrittäjien osaamista kasvinviljelyssä, tilan strategisessa suunnittelussa ja toiminnassa. Alueellisesti tavoitteena on saada kaikki riittävän tuotantokelpoinen peltomaa tuottamaan laadukasta markkinoilla tarvittavaa satoa. Hankkeen tarve on noussut esille mm. SPV hankkeiden kautta. Kasvinviljelyn (pl. nurmet) kehittämiseen liittyviä hankkeita Pohjois-Savossa ei ole aiemmin toteutettu.

Hankealueena on Pohjois-Savo ja hanketta toteutetaan ajalla 1.10.2016 - 31.5.2019. Hankkeen päätoteuttajana on Savonia-amk ja osatoteuttajana ProAgria Pohjois-Savo. Hankkeen rahoitusta haetaan maaseuturahastosta koulutushankkeena. Hankkeen toimenpiteet ovat alkukartoitus, täydennyskoulutusryhmät, tiedottaminen ja koordinointi.

Alkukartoitus osiossa tehdään kartoitus potentiaalisille osallistujille MTK Pohjois-Savon ja ProAgrian ja maataloushallinnon asiakasrekisterien avulla. Tiloille tehdään hankkeen toimesta alkuelvitys, jossa tarkastellaan tilan toiminnan tavoitteita ja tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksia. Lisäksi alkukartoituksessa tehdään selvitys kasvinviljelytilojen sidosryhmille ja viljelijäryhmille heidän tarpeistaan täydennyskoulutuksen suhteen. Alkukartoituksen tarkoituksena on herättää kasvinviljelytilojen yrittäjiä miettimään tilan tulevaisuutta ja auttaa tilan strategian hahmottamisessa. Hankkeen kohderyhmän moninaisuus ja tavoittaminen vaatii hankkeen toimijoilta erityisiä ponnisteluja ja siksi perusteellinen kartoitustyö on välttämätön. Kartoituksen perusteella tilat ohjataan hankkeen koulutuksiin, NEUVO-palvelujen käyttöön ja muuhun kehitystoimintaan. Hankkeen tärkeimpänä tavoitteena on antaa täydennyskoulutusta tiloille, joiden strategisena tavoitteena on kehittää tilan kannattavuutta ja menestymismahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Täydennyskoulutusosio muodostuu kolmiportaisista teemoittaisista koulutusohjelmista. Kunkin koulutuskokonaisuuden sisällä on useita koulutusohjelmia. Kaikkien koulutusten läpileikkaavana teemana on tilan strateginen suunnittelu ja johtaminen. Lisäksi täydennyskoulutuksen avulla täydennetään, päivitetään alan viimeisintä tietoutta sekä avataan mahdollisuuksia myös kokonaan uusien menetelmien ja viljelykasvien viljelyyn. Koulutuksissa huomioidaan kohderyhmän erityispiirteet (esim. maantieteellinen sijainti laajalla alueella, erilaiset lähtötasot yrittäjillä sekä sivutoimisuus). Tämän vuoksi koulutuksia järjestetään myös ilta-aikaan ja viikonloppuisin. Lisäksi

hyödynnetään tehokkaasti verkko-opintomahdollisuuksia. Hankkeen lopussa tehdään kyselytutkimus koulutushankkeen vaikutuksista yrityksen kehittämiseen.

1. HAKIJA

Hankkeen hakijana toimii Savonia-ammattikorkeakoulu yhdessä ProAgria Pohjois-Savon kanssa. Hankkeen koordinoinnista ja hallinnoinnista vastaa Savonia ammattikorkeakoulu. Hankkeen toteuttajien kesken laaditaan toteuttamissopimus, jossa sovitaan mm. hankkeen budjettiosuudet, toimenpiteiden alustava toteutus ja toteutuksen vastuualueet sekä aikataulut.

Savonia – ammattikorkeakoulu

Savonia-ammattikorkeakoulu kouluttaa vahvoja työelämäosaajia usealla eri koulutusallalla Pohjois-Savossa nuoriso- ja aikuiskoulutusvaihtoehdoilla että ylempää ammattikorkeakoulututkinnossa. Yksiköt sijaitsevat Kuopiossa, Iisalmessa ja Varkaudessa. Savoniassa on 6 000 eri alan opiskelijaa, 600 työntekijää ja lähes 60 miljoonan euron budjetti.

Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikössä Luonnonvara-alalla aloittaa vuosittain 50–60 amk agrologiopiskelijää sekä parikymmentä ylempää tutkintoa suorittavaa agrologiopiskelijää (Maaseudun kehittäminen). Agrologikoulutuksen painopistealueena ovat erityisesti eläinterveys, kotieläintuotanto, talousasiantuntijuus sekä yritys- ja innovaatiojohtaminen. Iisalmen yksiköllä on vahva kansallinen ja kansainvälinen toimijaverkosto sekä hyvät yhteistyökumppanit, joiden kanssa on pystytty toteuttamaan luonnonvara-alaa, perusmaataloutta sekä eläinten hyvinvointia kehittäviä hankkeita. Hanke- ja koulutusyhteistyö on ollut vahvaa kehitystyötä sekä paikallisten, valtakunnallisten että kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Agrologi-koulutuksessa ja aiemmissa projekteissa (mm. Euroiksi ja Maitotaito) kehitettyjä koulutusmalleja ja sähköisiä oppimisympäristöjä voidaan tehokkaasti hyödyntää hankkeen koulutusohjelmien toteutuksessa.

ProAgria Pohjois-Savo

ProAgria Pohjois-Savo on maakunnallinen maatalouden ja maaseutuyritysten neuvonta-alan asiantuntijaorganisaatio ja osa valtakunnallista ProAgria -ryhmää. ProAgria Pohjois-Savo on ollut toimijana toteuttamassa valtakunnallista elintarviketalouden laatustrategiaa vuodesta 1995 ja sen ydintoimintaa on asiantuntijatyö maatiloilla ja maaseudun yrityksissä. Toiminnan kohteena on suurin osa maatiloista Pohjois-Savossa; esimerkiksi tuotosseurannassa on maitotiloista mukana noin 70 % tiloista ja lähes 85 % lypsylehmistä.

Henkilötason resursseina on yli 70 asiantuntijaa tekemässä asiantuntijatyötä ympäri Pohjois-Savoa. Kasvintuotannon asiantuntijapalvelua tekee 19 asiantuntijaa tiiviissä yhteistyössä erityisesti maatalouden, maidontuotannon sekä ruokinnan asiantuntijoiden kanssa.

Hankkeen yhteistyökumppanit: MTK Pohjois-Savo, Luonnonvarakeskus (Luke), kasvituotteita ostavat ja jalostavat yritykset, tuotantopanoksia tiloille tuottavat yritykset, paikalliset viljelijäryhmät ja alueen maataloushallinto.

Tavoitteellinen käynnistämisaikajänke ja hankkeen kesto: 1.10.2016 -31.5.2019

Jotta alkukartoitukset, niistä nousevat koulutustarpeet, koulutusryhmien toteutukset ja seuranta voidaan toteuttaa laadukkaasti, vaatii hankkeen toteutusaika 2 v 8kk. Koulutuksia järjestetään kolmena talvikautena ja kahtena kesäkautena.

Hankkeen työpaikkavaikutukset: Hankkeen tavoitteena on kehittää ja parantaa kasvinviljelytilojen taloudellista tulosta kasvinviljelytoiminnan tehostamisen kautta sekä säilyttää ja lisätä perusmaatalouden työpaikkoja.

Hankkeen kestävän kehityksen periaate: Hankkeen tavoitteena on lisätä maatilayrittäjien tietoisuutta pellon paremmasta hyödyntämisestä. Kasvinviljelytilojen ja kotieläintilojen yhteistyö lisää maakunnan ja paikallisen tason omavaraisuutta. Paikallisen rehuomavaraisuuden lisääminen vähentää mm. polttoaineen käyttöä, liikennöinnistä aiheutuvia päästöjä ja tiestölle aiheutuvaa rasiusta. Valkuaiskasvien viljelyn lisääminen vähentää tuontivalkuaisen tarvetta. Parempi viljelykierto vähentää ravinteiden huuhtoutumista. Kehittämällä maaperän multavuutta ja huomioimalla maaperän ravinteiden tasapaino, parannetaan ravinteiden hyötysuhdetta sekä maan kasvukuntoa.

Hankkeen strateginen lisäarvo:

Hanke tukee Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa 2014 -2020 ja Pohjois-Savon maaseutustrategiaa 2014–2020, jossa Maatalouden kilpailukyky, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä maaseutualueiden tasapainoinen kehitys ovat toimintakauden päätavoitteita. Hanke tukee myös Pohjois-Savon Maaseudun Kehittämissuunnitelman painisteessä olevien kotieläintuotannon kehitystä. Kehittyvät kasvinviljelytilat ovat merkittäviä kotieläintilojen yhteistyökumppaneita mm. rehuntuotannon, lannankäytön ja urakointipalvelujen muodossa. Pohjois-Savon maaseutustrategian painopisteisiin kuuluu, että tilojen välinen yhteistyö vähentää lannan käyttöön liittyviä ympäristöriskejä. Hanke tukee Pohjois-Savon maakuntasuunnitelmaa 2030 ja maaseutustrategiaa 2014–2020.

Hankkeen nimi: KASVI-Taito Kasvinviljelytilojen täydennyskoulutushanke

2. HANKKEEN TAUSTA JA TARVE

Pohjois-Savossa on noin 3700 maatilaa, joista päätuotantosuuntana kasvinviljely on noin 2000 tilalla. Näiden tilojen hallinnassa on merkittävä määrä peltoa ja osalla pinta-alasta viljelyn tehokkuus on varsin matala. Tilojen kehittämisen haasteena on yleisesti heikko kannattavuus, peltojen tehoton käyttö ja osin myös sivutoimisuus. Samalla kehittyvillä kotieläintiloilla on haasteita rehuntuotanto- ja lannanlevitysalan riittävydessä. Pohjois-Savo on myös rehuviljan osalta alituotantoaluetta.

Kasvinviljelytilojen määrä on Pohjois-Savossa suhteessa kaikkiin tiloihin kasvanut ja kasvaa tulevaisuudessa. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että tilat luopuvat kotieläintuotannosta ja siirtyvät sivutoimiseksi viljelijöiksi, osa myös lopettaa maataloustuotannon kokonaan ja vuokraa peltoja muille tiloille. Osa luopuvien tilojen pelloista on siirtynyt jatkaville kotieläintiloille, mutta merkittävässä määrin myös kotieläintalouden ulkopuolelle. Samaan aikaan kotieläintuotantoa jatkavien tilojen yhteenlaskettu kotieläintuotannon määrä (maito ja liha) on pysynyt varsin vakaana Pohjois-Savossa. Tämä tarkoittaa, että pellon käyttöön kohdistuu paineita. Laajentavilla kotieläintiloilla on puutetta sekä säilörehu-, vilja ja lannanlevitysalasta. Toisaalta osalla kasvintuotantoa harjoittavista tiloista on vaikeuksia tuottaa ja markkinoida kannattavasti peltojen satoa.

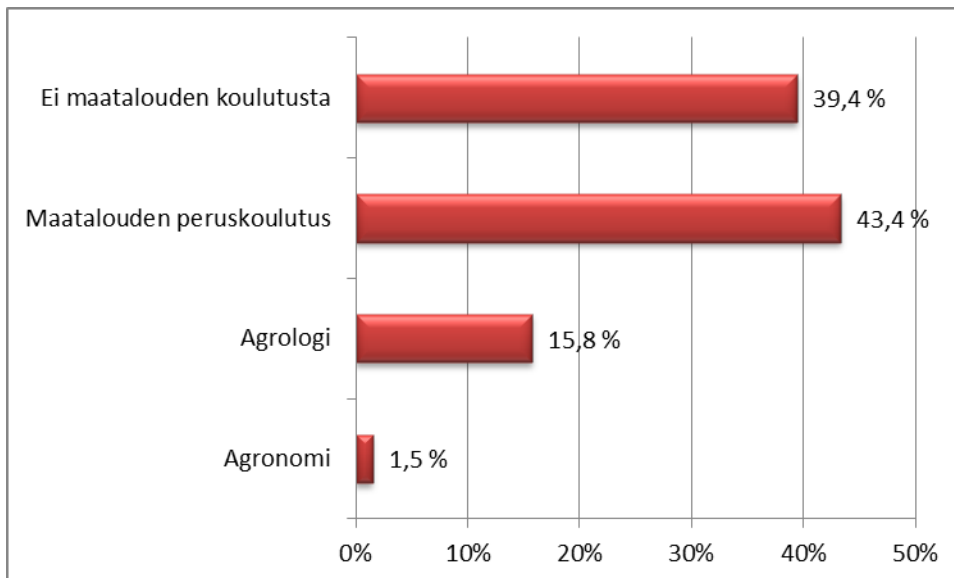
Hankkeen tarve on noussut esille erityisesti aiemmin toteutettujen SPV-hankkeiden kautta. Tilojen omistus vaihtuu, mutta kotieläintuotantoa jatkaa vain noin puolet uusista omistajista. Pohjois-Savossa on siis lisääntyvä joukko maatiloja, jotka kuuluvat hankkeen pääkohderyhmään.

Hankkeen avulla kehitetään samalla alueen työllisyyttä ja elinvoimaisuutta sekä vahvistamme tuleville sukupolville elämän maaseudulla maataloustuottajana. Peltojen aktiivisempi ja monipuolisempi viljely parantaa maaseutumaisemaa ja lisää asukkaiden viihtyvyyttä.

Selvitys kohderyhmälle keväällä 2016

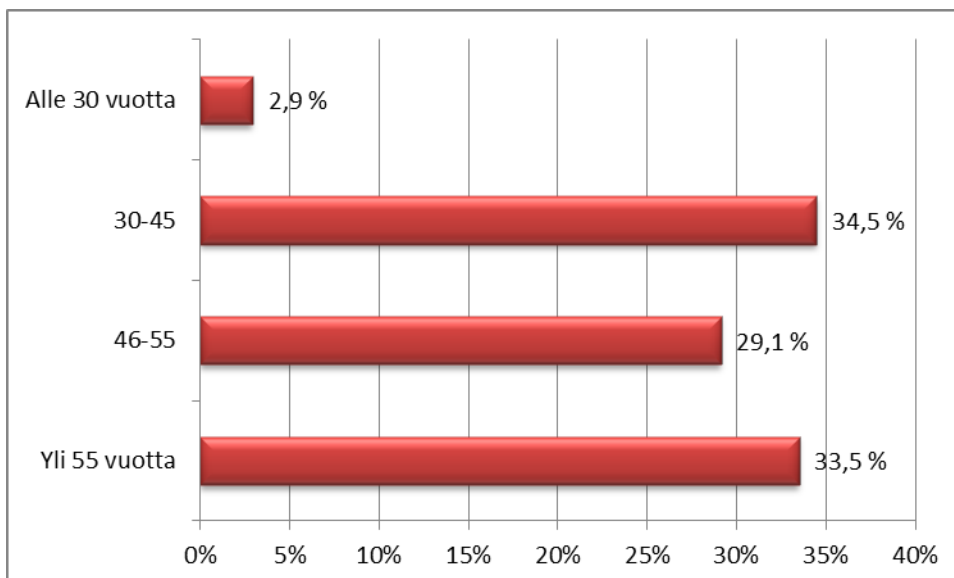
Savonia –ammattikorkeakoulu toteutti hankkeen taustaselvitykseksi keväällä 2016 kyselyn pohjoissavolaisille maatiloille. Kysely lähetettiin alueen maaseutupalvelujen kautta noin 3000 maatilalle Pohjois-Savossa. Kyselyyn pyydettiin vastaamaan niitä tiloja, jotka myyvät kasvinviljelytuotteita. Kyselyyn vastasi 351 tilaa, joista 206:lla oli päätuotantosuuntanaan kasvinviljely. Muilla tiloilla päätuotantosuunta on jokin kotieläintuotannon haara, mutta myös kasvinviljelystä saatavia myyntituloja. Kyselyssä kartoitettiin tilojen kehittämis- ja koulutustarpeita sekä halukkuutta ja osallistumismahdollisuuksia koulutuksiin. Tässä raportoinnissa on keskitytty niiden 206 pääkohderyhmään kuuluvien kasvinviljelytilojen vastauksiin.

Kyselyyn vastanneiden kasvitilan yrittäjistä 39,4 %:lla ei ole lainkaan maatalouden alan koulutusta. Maatalouden peruskoulutus oli 43,4 %:lla ja korkea-asteen koulutus 17,3 %:lla yrittäjistä (kuvio 1).

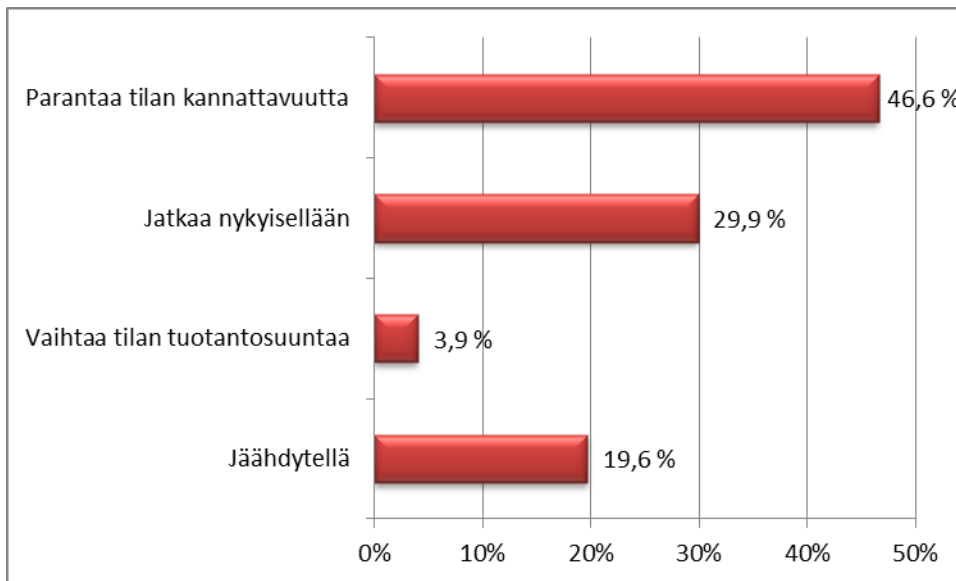
Kuvio 1: Kyselyyn vastanneiden kasvinviljelytilojen pohjakoulutus (n=203).

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä 37,4 % oli 45-vuotiaita tai sitä nuorempia (kuvio 2). Hieman vajaa kolmannes (29,1 %) oli iältään 46 – 55 –vuotiaita. Kyselyyn vastanneet yrittäjät ovat iältään hieman pohjoissavolaisia viljelijöitä nuorempia.

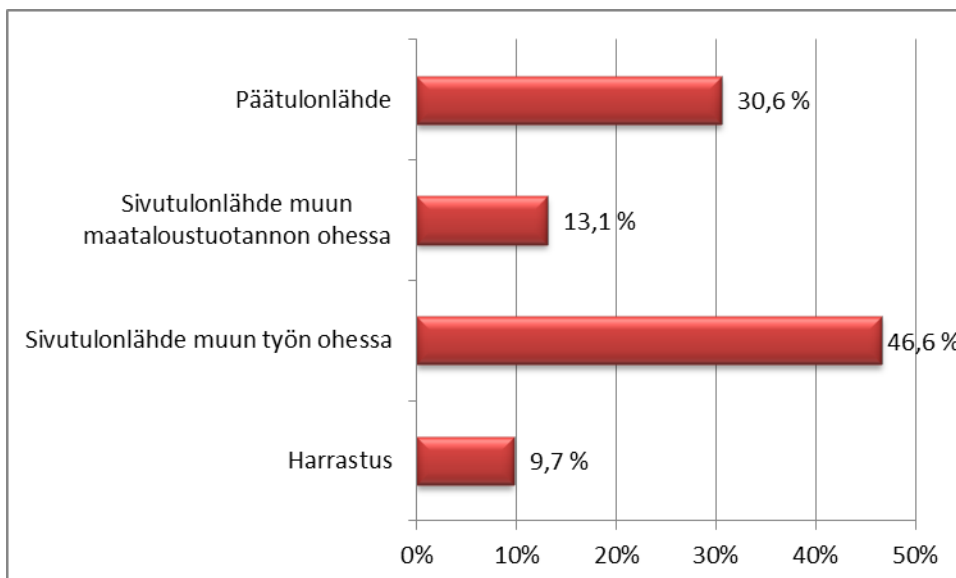
Kuvio 2: Kyselyyn vastanneiden kasvitilayrittäjien ikä (n=206).

Melkein puolet kyselyyn vastanneista (46,6 %) haluaisi parantaa tilan kannattavuutta, joka vastaa hyvin hankkeen tavoitteisiin (kuvio 3). Entisellään haluaa jatkaa hieman alle kolmannes (29,9 %). Nämä voivat olla myös mahdollisia hankkeen koulutukseen osallistujia.

Kuvio 3: Kyselyyn vastanneiden kasvinviljelytilojen tulevaisuuden tavoitteet (n=204).

Huomattava osa (30,6 %) kyselyyn vastanneista totesi kasvinviljelyn olevan tilan päätulonlähde (kuvio 4). Muun toimen ohessa kasvinviljelyä harjoittavia oli melkein puolet (46,6 %). Nämä seikat on huomioitava koulutusten järjestelyissä. Sivutoimiset yrittäjät ovat myös kiinnostuneita hankkeen koulutuksista.

Kuvio 4: Kasvinviljelyn merkittävyys kyselyyn vastanneilla kasvitiloilla (n=206).

Johtamiseen liittyvät asiasisällöt ovat hankesuunnitelman mukaan keskeisessä roolissa koulutuksissa. Kyselyssä selvitettiin, kuinka kiinnostavana eri johtamisen sisältöjä pidettiin. Kyselyyn vastanneista 67,5 – 79,5 % ilmaisi kiinnostusta näitä sisältöjä kohtaan (taulukko 1).

Taulukko 1: Vastaajien kiinnostus johtamiseen liittyviin sisältöihin

	Paljon	Melko paljon	Hieman	Ei kiinnosta	Yhteensä
Tilan toimintasuunnittelu (viljelykierto, kasvi-valinnat jne.)	30	58	70	45	203
Sopimukset kaupan suuntaan	18	39	78	65	200
Markkinointi (sadon myynti, tilan imago jne.)	29	58	67	49	203
Ostot/ hankinnat	29	64	59	49	201
Talouden suunnittelu/ seuranta	40	57	62	41	200
Jokin muu	3	1	2	59	65
Yhteensä	149	277	338	308	1072

Kyselyssä selvitettiin myös, kuinka hyvin erilaiset koulutusmuodot soveltuvat vastaajien tarpeisiin (taulukko 2). Vastanneista 76,2 piti verkkomateriaalia hyvin tai melko hyvin soveltavana. Myös lähiopetus sai korkeaa kannatusta, 59,7 % vastanneista piti sitä soveltavana menetelmänä.

Taulukko 2: Eri koulutusmuotojen soveltuvuus vastaajan tarpeisiin

	Hyvin	Melko hyvin	Huonosti	Yhteensä
Lähiopinnot	10,7 %	49,0 %	40,3 %	206
Live-verkkoluennot	18,9 %	43,7 %	37,4 %	206
Verkkomateriaali (nauhoitetut luennot ja kirjallinen materiaali)	30,6 %	45,6 %	23,8 %	206
Tilavierailut kotimaassa	21,4 %	48,1 %	30,6 %	206
Tilavierailut ulkomailla	14,1 %	24,8 %	61,2 %	206
Muu, mikä?	3,0 %	3,0 %	93,9 %	66
Yhteensä				1096

Kyselyn tulosten perusteella pohjoissavolaisilla kasvinviljelytiloilla on kehittämistarpeita ja myös koulutushalukkuutta. Kohderyhmässä on varsin monimuotoinen ja heitä kiinnostaa sekä perusasioiden täydentäminen ja päivitys, että kokonaan uudet asiat. Sivutoimisuus ei ole este koulutukseen hakeutumiselle, mutta koulutusmuodoissa on otettava huomioon kyseisten yrittäjien aikataulut. Opintomatkat nähdään myös hyödyllisiksi tavoiksi oppia uutta. Selvityksen perustella suunniteltujen koulutusten tavoitteita, sisältöä ja toteutustapaa on pystytty tarkentamaan. Kyselyssä koulutuksista kiinnostuneiden määräästä voidaan suoraan päätellä, että täydennyskoulutusta kannattaa järjestää kyseiselle kohderyhmälle Pohjois-Savossa.

3. HANKKEEN TAVOITTEET

Hankkeen yleisenä tavoitteena on tehostaa kasvintuotantotilojen pellon käyttöä ja strategista kehittämistä. Hankkeessa kehitetään toimijoiden osaamista sekä strategisella että operatiivisella tasolla. Viljelyn kehittäminen parantaa myös tilojen kannattavuutta pitkällä aikavälillä ja edesauttaa koko elinkeinon elinvoimaisuutta. Hankkeessa etsitään ratkaisuja tuottoisampaan kasvinviljelyyn ympäristöä tukevalla ja kestäväällä tavalla.

Kasvinviljelytilojen kehittäminen edistää myös kotieläintilojen toimintaa yhteistyön kautta. Lähialueen kasvinviljelytilat voivat toimittaa rehuviljaa, nurmirehua ja mahdollisia muita rehuksveja kehittyvien kotieläintilojen käyttöön. Kasvinviljelytilat voivat toimia kotieläintilojen ylimääräisen lannan vastaanottajina ja urakointiyhteistyön kumppanina. Hankkeeseen voi osallistua myös kotieläintaloutta harjoittavia tiloja, joilla on kehityshalukkuutta vilja- ja muiden rehuksvien osalta. Hankkeen toimenpiteistä on rajattu pois marjaviljelyn ja puutarhaviljelyn kehittäminen, koska näitä viljelyn alueita kehitetään muissa hankkeissa Pohjois-Savossa.

Hankkeen toimenpiteiden tuloksena:

1. Kasvinviljelytilojen kannattavuus ja pitkän tähtäimen elinkelpoisuus parantuu.
2. Peltoviljelyyn keskittyvien tilojen osaaminen laajentuu uusiin viljelykasveihin ja uusiin viljelymenetelmiin
3. Kasvinviljelytilojen pellon käyttö monipuolistuu ja viljelykierto kehittyy.
4. Kasvinviljelytilojen satotasot nousevat, tuotteiden laatu parantuu ja tuotteille on paremmat ja monipuolisemmat markkinat.
5. Ympäristön ravinnekuormitus vähenee ja maan viljelykelpoisuus kehittyy, kun lannoituksessa kiinnitetään huomiota pellon ravinnesuhteisiin ja maan multavuuteen.
6. Kasvinviljelytilojen johtamisosaaminen parantuu paremman suunnittelun, talousosaamisen, markkinatietouden, sopimusosaamisen ja kumppanuuksien avulla.
7. Kotieläintilat saavat enemmän ja parempilaatuista viljaa, nurmirehua ja muita rehuksveja paikallisesti.
8. Lannan käyttö tehostuu ja hyödyntää laajempaa osaa Pohjois-Savon pelloista.
9. Alueen viljatuotteita kauppaava ja jalostava elinkeinotoiminta laajentuu.
10. Pohjoissavolaiset pellot saadaan paremmin tuottamaan markkinoilla tarvittavia tuotteita.

4. HANKKEEN TOIMENPITEET JA TOTETUSTAPA

TP1: Alkukartoitus

Alkukartoitus – toimenpiteessä tehdään alkukartoitus kasvinviljelytuotteita myyville tiloille pääsääntöisesti hankkeen ensimmäisenä vuotena. Kartoituksessa tarkastellaan mm. tilan tavoitteita, resursseja, kehitysmahdollisuuksia ja tulevaisuuden strategiaa. Kartoituksessa

hyödynnetään MTK-Pohjois-Savon, ProAgrian ja maaseutuviranomaisten asiakasrekistereitä. Lisäksi tehdään kohdennettuja kartoituksia esim. maidontuotannosta juuri luopuneille tiloille, sidosryhmille ja paikallisille viljelijäryhmille. Kartoituksen avulla tilat ohjataan hankkeen koulutustoimintoihin ja NEUVO-järjestelmän käyttöön sekä miettimään tilan kehittämistä. Koulutusryhmien maantieteellistä ja ajallista toteuttamista suunnataan alkukartoituksen perusteella. Lisäksi alkukartoituksen perustella tarkennetaan koulutussuunnitelmaa sisällön ja toteutusmenetelmien suhteen. Alkukartoituksia tehdään ensisijaisesti puhelimitse, tarvittaessa tilakäynneillä ja myös mm. sidosryhmien ja muiden hankkeiden tilaisuuksissa, joissa hanke on esillä. Alkukartoituksia toteutetaan myös yhdessä sidosryhmien omien asiakasryhmien (mm. elintarviketeollisuus ja maatalouskauppa) ja olemassa olevien paikallisten viljelijäryhmien kanssa (esim. siemenviljelijäyhdistys). Alkukartoitus auttaa tilaa tulevaisuuden strategian määrittämisessä. Alkukartoituksen tarkoituksena on myös selventää ja vahvistaa tilan tulevaisuuden visiota. Vahvistunut visio johtaa toimenpiteisiin esim. hakeutumiseen hankkeen tarjoamiin täydennyskoulutuksiin.

Hankkeen kohderyhmän moninaisuus ja tavoittaminen vaatii hankkeen toimijoilta erityisiä ponnisteluja ja siksi perusteellinen kartoitustyö on välttämätön. Kartoitustyö aloitetaan heti syksyllä 2016 ja siihen käytetään sekä Savonia-amk:n ja ProAgrian henkilöstöä. Alkukartoituksen tavoitteena on saavuttaa noin 500 tilaa, joista odotetaan 340 osallistujaa hankkeen eri toimintoihin.

Toteutustapa: Savonia –amk vastaa pääosin alkukartoituksen koordinoinnista ja toteutuksesta noin 350 tilalle. ProAgria vastaa oman asiakasrekisterin perustella tehtävistä yhteydenotosta noin 150 tilalle. Alkukartoitusta ohjaa toteuttajista ja avainsidosryhmistä koostuva projektiryhmä.

TP2: Täydennyskoulutusryhmät

Täydennyskoulutusryhmät – toimenpide muodostaa hankkeen ydintoiminnon. Kukin koulutusryhmä on oma koulutusohjelma, joka sisältää vähintään 20 * 45 min opiskelua. Koulutusohjelmat segmentoidaan kolmeen ryhmään: 1) Uuden kehittäjät, 2) Edistyneet ja 3) Viljelytiedon päivittäjät.

Kaikissa koulutusohjelmissa on kaikille yhteisiä teemoja ja lisäksi kullekin ryhmälle erikseen tuotettuja osioita. Koulutusohjelmien maantieteellistä ja ajallista toteuttamista suunnataan alkukartoituksen perusteella. Lisäksi alkukartoituksen perustella tarkennetaan koulutussuunnitelmaa sisällön ja toteutusmenetelmien suhteen. Osa koulutusohjelmien aiheista toistuu hankeaikana ja lisäksi joitakin koulutusohjelmia suunnitellaan kokonaan lähtien yrittäjien ja sidosryhmien tarpeista. Koulutusmenetelminä ovat ryhmäkoulutukset, verkko-opinnot, tilavierailut, oman tilan kehittämistehtävät ja vertaisarvioinnit. Tilan kehittämistehtävät ovat ohjattuja ja arvioituja.

Kaikkia ohjelmia yhdistävänä teemana ovat strateginen suunnittelu, markkinatuntemus (sekä tuotantopanokset että lopputuotteet), kannattavuuslaskenta, sopimukset ja kumppanuudet sekä ympäristönäkökohtien huomioiminen. Koulutuksien tieto-osiot toteutetaan talviaikana ja tilojen oma kehitystyö kesän aikana. Syksyllä kokoonnutaan vertaamaan kokemuksia ja tekemään vertaisarviointeja.

1) Uuden kehittäjät – koulutusohjelmat

Uuden kehittäjät – koulutusohjelmien pääkohderyhmänä ovat viljelijät, joilla on koulutusta ja kokemusta viljelystä, mutta haluavat ottaa viljelyyn uusia kasveja, tai kehittää uusia viljelymenetelmiä, sadon käsittelyä ja jalostusta sekä markkinointia. Uuden kehittäjät koulutusohjelmissa painottuvat hankkeen keskeiset teemat (strateginen suunnittelu markkinat, kannattavuus, kumppanuudet, ympäristö) sekä kokemusten vertailu alueen ulkopuolelta ja vertaisoppiminen. Uuden kehittäjät koulutusohjelmia suunnitellaan osin yhteistyössä sidosryhmien (mm. maatalouskauppa, elintarviketeollisuus, viljelijäryhmät) kanssa. Koulutusohjelmien tavoitteena on myös muodostaa viljelijäryhmiä, joiden avulla voidaan saada riittävää volyyymiä ostavalle teollisuudelle ja kaupalle. Lisäksi viljelijäryhmät voivat tehdä yhteisiä tuotantopanoshankintoja (esim. siemenet, yhteiskoneet) ja keskinäistä työnjakoa. Uuden kehittäjät yksi koulutusohjelma muodostuu kotimaan opintomatkana toteutettavana kokonaisuutena ja yksi koulutusohjelma ulkomaan opintomatkana toteutettavana kokonaisuutena. Koulutusryhmien alustavat kohderyhmät, tavoitteet, aiheet ja sisällöt on kuvattu liitteenä olevassa taulukossa (Liite 1).

Hankkeen aikana toteutetaan 10 kpl uuden kehittäjät tason koulutusohjelmaa, joihin odotetaan yhteensä 120 osallistujaa. Osa viljelytiedon päivittäjät ja/tai edistyneet koulutusohjelmiin osallistuneista voi jatkaa seuraavana vuonna uuden kehittäjät koulutusohjelmissa. Oppilastyöpäiviä 8 tunnin päiviksi muunnettuna toteutuu hankeaikana 300 kpl. Esimerkki uudet kehittäjät koulutusohjelmasta on kuvattu liitteessä 2.

2) Edistyneet – koulutusohjelmat

Edistyneet koulutusohjelmat on ensisijaisesti tarkoitettu sellaisille tiloille, joille ko. viljelykasvi, toimintapa tai menetelmä on jo tuttu, mutta he haluavat vielä parantaa osaamista kyseisessä aiheessa. He haluavat uudistaa ja monipuolistaa viljelyä. Edistyneet koulutusohjelmissa painottuvat hankkeen keskeiset teemat (strateginen suunnittelu, markkinat, kannattavuus, kumppanuudet, ympäristö) ja myös kokemusten vertailu ja vertaisoppiminen. Edistyneet koulutusohjelmissa käytetään laajasti alan viimeisintä osaamista niin kotimaasta kuin soveltaen myös ulkomailta. Lisäksi edistyneet ryhmissä korostuu vertaisoppiminen ja kesäaikaiset havaintokoulutukset. Edistyneet yksi koulutusohjelma muodostuu kotimaan opintomatkana toteutettavana kokonaisuutena ja yksi koulutusohjelma ulkomaan opintomatkana toteutettavana

kokonaisuutena. Koulutusryhmien alustavat kohderyhmät, tavoitteet, aiheet ja sisällöt on kuvattu liitteenä olevassa taulukossa (Liite1).

Hankkeen aikana toteutetaan 10 kpl edistyneet tason koulutusohjelmaa, joihin odotetaan yhteensä 120 osallistujaa. Osa viljelytiedon päivittäjät koulutusohjelmiin osallistuneista voi jatkaa seuraavana vuonna edistyneet koulutusohjelmissä. Oppilastyöpäiviä 8 tunnin päiviksi muunnettuna toteutuu hankeaikana 300 kpl. Esimerkki edistyneet koulutusohjelmasta on kuvattu liitteessä 2.

3) Viljelytiedon päivittäjät - koulutusohjelmat

Viljelytiedon päivittäjät – koulutusohjelmien kohderyhmä ovat ensisijaisesti sellaiset viljelijät, joilta puuttuu koulutusta ja osaamista kasvien viljelystä tai haluat päivittää tietonsa nykyvaatimusten tasolle. Viljelytiedon päivittäjät - koulutusohjelmien ideana on kouluttaa hyvin viljelykäytäntöihin, monipuolistamaan kasvinviljelytilan kasvivalikoimaa sekä suunnitelmalliseen tilan kehittämiseen. Viljelytiedon päivittäjät ryhmissä perehdytään sellaisiin tuotantomenetelmiin ja viljelykasveihin, joista osallistuvilla tiloilla ei juurikaan ole aiempaa tietämystä/kokemusta.

Viljelytiedon päivittäjät koulutusohjelmat on suunnattu niille tiloille, jotka vielä miettivät tilan kehittämistä ja haluavat perehtyä eri vaihtoehtoihin tilan kehittämiseksi. Viljelytiedon päivittäjät - koulutusohjelmien ryhmäkohtaisina teemoina ovat mm: Viljat, leipäviljat, rehuviljat, öljykasvit, erikoiskasvit, yhteistyöryhmät, pellon peruskunto ja viljelykierto, luomukasvitilat, valkuaiskasvit, nurmet, siementuotanto, uudet rehukasvit, kuten maissi, sinimailanen. Lisäksi toteutetaan muita alkukartoituksessa esille tulevia teemoja. Ryhmät voidaan muodostaa myös segmentoiden erikseen, esim. nuorten viljelijöiden kasvitilat, alueellisesti kattavasti, yhteistyötilat (kotieläin-kasvi sekaryhmät), tai useiden kasvien ryhmät. Viljelytiedon päivittäjät yksi koulutusohjelma muodostuu kotimaan opintomatkana toteutettavana kokonaisuutena. Koulutusohjelmien kohderyhmät, tavoitteet, aiheet ja sisällöt on esitetty hankesuunnitelman liitteenä olevassa taulukossa (Liite1).

Hankkeen aikana toteutetaan 9 Viljelytiedon päivittäjät koulutusohjelmaa (vähintään 20 tuntia kukin), joihin odotetaan 100 osallistujaa. Oppilastyöpäiviä 8 tunnin päiviksi muunnettuna toteutuu 250 kpl. Esimerkki viljelytiedon päivittäjät koulutusohjelmasta on kuvattu liitteessä 2.

Toteutustapa: Savonia –amk vastaa pääosin täydennyskoulutusten koordinoinnista ja toteutuksesta. Hankeen vetäjä toimii myös pääkouluttajana suurimassa osassa. ProAgria vastaa noin 60 koulutuspäivän toteutuksesta. Savonia-amk vastaa täydennyskoulutuksiin liittyvistä ostopalveluista ja tilavuokrasta. Täydennyskoulutusten toteuttamista ohjaa toteuttajista ja avainsidosryhmistä koostuva projektiryhmä. Ostopalveluissa käytetään kasvinviljelyn parhaita saatavilla olevia asiantuntijoita täydentämään hanke-henkilöstön osaamista. Asiantuntijoina käytetään pääasiassa muiden alueellisten ProAgrioiden asiantuntijoita ja Luonnonvarakeskuksen

henkilöstöä. Lisäksi osaamista varaudutaan täydentämään myös yksityisten asiantuntijoiden sekä teollisuuden ja kaupan edustajilla. Ulkopuolisten asiantuntijoiden ensisijainen käytötapa on verkkoluento, jolloin matkakustannuksia voidaan minimoida. Hankkeen koulutustilaisuuksia järjestetään ympäri maakuntaa, vuokratilaisuuksissa on varauduttu tilavuokriin näiden osalta.

TP3: Tiedottaminen

Tiedottamisosiossa lisätään kasvinviljelyn mahdollisuuksien tuntemista kohderyhmässä ja eri sidosryhmissä. Hankkeelle laaditaan viestintäsuunnitelma ja projektipäällikkö koordinoi hankkeen tiedotusta.

Hanke osallistuu maatilayrittäjille suunnattujen tapahtumien järjestämiseen yhteistyössä muiden hankkeiden ja alan toimijoiden kanssa. Tiedotuskanavana voivat toimia näyttelyt, messut, pellonpiennarpäivät ja muut infotilaisuudet. Aiheina ovat mm. markkinatietoisuus, uudet viljelymenetelmät, tilojen välinen vilja- ja rehukauppa, jne. Tilaisuudet ovat pääsääntöisesti maksuttomia ja niitä käytetään myös hankkeen rekrytointikanavana. Tilaisuudet ovat avoimia kaikille tiloille ja yhteistyökumppaneille. Hankkeessa pyritään hyödyntämään sähköistä viestintää ja sosiaalista mediaa.

Hanke tuottaa kasvinviljelyyn liittyvää tiedotus- ja opetusmateriaalia. Materiaalia käytetään koulutuksissa ja materiaalit tulevat kaikkien saataville Savonian Maatila2020- ympäristössä. Opiskelijoille tarjotaan projekti- ja opinnäytetyöaiheita hankkeen aihepiireistä. Ajankohtaisista kasvituotannon aiheista voidaan kirjoittaa ammattilehtiartikkeleita ja muita julkaisuja.

Toteutustapa: Savonia –amk vastaa projektipäällikön johdolla pääosin tiedotuksen toteutuksesta. ProAgria vastaa projektiryhmässä sovituista tiedotustehtävistä ja tilaisuuksiin osallistumista. Savonia-amk vastaa tiedokseen liittyvistä ostopalveluista ja vuokrasta.

TP4: Loppukartoitus

Hankkeen loppukartoitus toteutetaan viimeisenä hankevuonna. Loppukartoituksen tarkoituksena on selvittää, mitä alkukartoituksen tehneet tilat ovat tehneet tilan kehittämiseksi ja mikä hankkeen vaikutus on ollut tähän. Kaikille hankkeeseen osallistuneille tiloille tarjotaan itsearviointityökalu omasta kehittämisestä hankkeen aikana. Lisäksi kartoitetaan tulevia tavoitteita ja kehittämistarpeita.

Itsearviointiin lisäksi hankkeeseen osallistuneille tiloille tehdään puhelinkysely, jossa kysytään kattava palaute koulutuksen onnistumisesta sekä kartoitetaan hankkeen aikaansaamat konkreettiset toimenpiteet ja vaikutukset tilan toimintaan ja talouteen. Tarpeen mukaan osallistuja ohjataan kehitystyön jatkumahdollisuuksiin. Loppukartoituksella edistetään myös

yrittäjien verkostoitumista hankkeen päättymisen jälkeen. Loppukartoitusta koordinoi projektipäällikkö.

Toimintatapa: Savonia-amk vastaa loppukartoituksen toteutuksesta ja siihen liittyvistä ostopalveluista.

TP5: Koordinointi

Toimenpidekokonaisuus käsittää projektipäällikön palkkauksen, jolla varmistetaan hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Projektipäällikkö järjestää kartoitukset, koulutukset, tapahtumat ym. toimenpiteet. Hankkeen hallinnoija (Savonia-ammattikorkeakoulu) hoitaa hankkeen hallinnointiin ja raportointiin liittyvät tehtävät.

Projektipäällikkö tiedottaa hankkeesta eri tavoin esimerkiksi lehdistötiedottein, infotilaisuuksin ja jakamalla informaatiota keskeisten sidosryhmien tilaisuuksissa ja sosiaalisessa mediassa. Projektipäällikkö tekee alkukartoituksen yhdessä muiden asiantuntijoiden kanssa ja suunnittelee koulutusryhmät sekä koulutusmenetelmät. Projektipäällikkö osallistuu koulutusten toteuttamiseen, tekee loppukartoituksen ja ohjaa jatkotoimenpiteisiin. Projektipäällikkö pitää yllä yhteistyöverkostoja, joita hyödyntämällä saavutetaan ajan ja resurssien säästöä ja parannetaan kohderyhmän sitoutumista kehittämistoimintaan. Projektipäällikkö koordinoi hankkeessa mahdollisesti tehtäviä projekti- ja opinnäytetöitä ja on myös mukana toimintaa tukevissa tapahtumissa ja tapaamisissa.

Projektipäällikön tavoitteellinen palkkaus 1.10.2016 alkaen ja koko hankkeen ajan.

Hankevetäjä haetaan julkisen haun kautta ja hän sijoittuu Savonia-ammattikorkeakoulun lisälmen yksikön toimitiloihin. Hallinnoinnin lisäksi projektipäällikkö osallistuu kaikkien toimenpidekokonaisuuksien Savonian osuuksien hoitamiseen ja koordinointiin.

HANKKEEN BUDJETTI

HANKKEEN KOKONAISKUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Kustannukset	Yhteensä €
Palkat	205670
Ostopalvelut ja tarvikkeet	27990
Vuokrat	11400
Matkakulut	23638
Laskennallinen yleiskulu (flat rate 15%)	30851

Kustannukset yhteensä	299549
Hankkeen tulot (vähennetään)	
Kustannusarvio yhteensä	299549

Kustannusten ja rahoituksen jako toteuttajille

Rahoitussuunnitelma	Yhteensä €
A. ELY-keskukselta haettava rahoitus	269594
B. Muu julkinen rahoitus	
- kunnat	
- muu valtion rahoitus	
- muu julkinen	
C. Julkinen rahoitus yhteensä (A+B)	
D. Yksityinen rahoitus	29955
Yhteensä (C+D)	29955
E. Hankkeen tulot lisätään	
KOKONAISRAHOITUS (A+B+C+D)	299549

Budjetin jakaantuminen toimijoittain

	Palkat	Ostopalvelut tarvikkeet ja vuokrat.	Matkat	Flat Rate	Yhteensä
Savonia-amk	160287	39390	16544	24075	240264
ProAgria Pohjois-Savo	45383	0	7094	6776	59284
Yhteensä	205628	39390	23638	30844	299549

MITEN TULOKSIA SEURATAAN

Hankkeelle muodostetaan projektiryhmä, joka suunnittelee ja seuraa hankkeen toiminnan toteutumista. Projektiryhmää johtaa hankkeen projektipäällikkö ja ryhmän työhön osallistuvat projektin työntekijän ja tarpeen mukaan yhteistyökumppanit. Projektiryhmä käsittelee alkukartoituksen tuloksia, suuntaa koulutustarjontaa niin sisällöllisesti ja alueellisesti. Ryhmä käy läpi palautteet koulutustilaisuuksista ja korjaa sekä uudistaa koulutussuunnitelmaa hankkeen aikana. Projektiryhmä koordinoi seurantatutkimusta hankkeen vaikutuksista kohderyhmässä.

Koulutustilaisuuksien tuloksista ja kokemuksista kirjoitetaan julkaisuja pääsääntöisesti alan ammattilehtiin. Tuloksia julkaistaan myös sähköisiä välineitä (mm. internet-sivut ja sosiaalinen media) hyödyntämällä.

MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET JA MITTARIT

Mittari	Yhteensä
Mukana olevat asiantuntijayritykset	3
Täydennyskoulutusryhmiin osallistuvat henkilöt	340
Järjestetyt infotilaisuudet	6
Julkaisut	6
Oppilastyöpäivät (a'8h)	850

LAADULLISET TAVOITTEET

Ympäristövaikutukset:

Hankkeen tavoitteena on lisätä maatilayrittäjien tietoisuutta monipuolisemman ja ekologisesti, taloudellisesti ja eettisesti kestäväen tehokkaan kasvinviljelyn mahdollisuuksista. Vuoroviljely parantaa peltomaata ja vähentää valumariskejä. Tilojen välisellä yhteistyöllä lisätään paikallista rehuomavaraisuutta. Tämä vähentää mm. polttoaineen käyttöä ja tiestölle aiheutuvaa rasiutusta. Tilayhteistyön tuloksena lannan käytön tehostaminen vähentää sen haitallisia ympäristövaikutuksia ml. ammoniakki- ja kasvihuonekaasut sekä ravinnevalumat vesiin. Lannan ravinteiden tehon käyttö aiheuttaa rehevöittäviä ravinnevalumia vesistöihin.

Sosiaaliset vaikutukset:

Yhteistyön avulla saatava ajankäytön ja kustannusten säästö luo positiivisia verkostoja. Maatalousyrittäjille välittyvä uusi tieto rohkaisee investointeihin tai ratkaisuihin, joiden avulla he pystyvät parantamaan tilojensa kannattavuutta. Uudet menetelmät luovat urakointitoimintaa ja yrittäjien yhteenliittymiä.

Tasa-arvovaikutukset:

Hanke tuottaa uutta tietoa lähtökohtaisesti kaikille maataloille, mutta oletettavasti erityisesti kasvinviljelytiloille, jotka kehittävät toimintaansa. Tulokset ovat niin nais- kuin miespuolisten viljelijöiden ja muiden sidosryhmien käytettävissä. Hanketoimintaan osallistuu sekä naisia että miehiä.

RISKIT TOTEUTUKSESSA

- kohderyhmää ei saavuteta riittävän tehokkaasti
- tiloja ei saada aktivoitua lähtemään mukaan koulutuksiin
- koulutus- ja tiedotustilaisuuksiin ei saada tuottajia aktivoitua osallistumaan
- koulutuksilla ei saada toivottua vaikuttavuutta

RISKEIHIN VARAUTUMINEN

- alkukartoitukset tehdään huolella ja tehdään riittävän kattavasti
- tiedotetaan tehokkaasti eri toimijoiden kautta hankkeen koulutuksista
- tarjotaan laadukkaita koulutuksia, jotta niissä on vetovoimaa
- kehitetään aktiivisesti etäopiskelumahdollisuuksia

4. YHTEYYS MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAAN, ALUEELLISEEN OHJELMAAN TAI PAIKALLISEEN STRATEGIAAN SEKÄ AIKAISEMPIEN HANKKEIDEN HUOMIOIMINEN

Liittyminen Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014 -2020

Hanke tukee vahvasti Manner-Suomen maatalouden kehittämissuunnitelmaa 2014 -2020 ja erityisesti sen toimenpidettä 1 ”Koulutus ja tiedotus” .

Hanke edistää Manner-Suomen maaseutuohjelman tavoitteita seuraavasti:

1) Osaaminen, tiedonvälitys, innovaatiot ja yhteistyö maaseudulla lisääntyvät

Hankkeessa pyritään kehittämään osaamista erilaisia toimintatapoja ja uudenlaisia yhteistyön ja tiedottamisen malleja hyödyntäen

2) Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen ilmastonmuutokseen tehostuvat

Hankkeen yhtenä tavoitteena on vahvistaa kasvu- ja eläintuotannon sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen ja sen tuomiin haasteisiin. Hanke pyrkii välittämään tietoa erilaisista viljelykasveista ja viljelyteknisistä toimista, joilla viljelijä pystyy sopeutumaan ilmastonmuutokseen ja myös hyödyntämään ilmastonmuutosta.

3) Luonnon monimuotoisuus lisääntyy, vesistöjen tila ja maatalouskäytössä olevan maaperän tila paranevat

Kasvu- ja eläintuotannon monipuolistaminen ja viljelykierron tehostaminen edistävät selkeästi maan rakenteen ja kasvukunnan parantamista sekä monimuotoisuuden ylläpitämistä.

4) Maaseudun yritystoiminta monipuolistuu ja työllisyys, palvelut sekä vaikuttamisen mahdollisuudet paranevat. Hanke kehittää erilaisia verkostoja, jotka tarjoavat myös hankkeen jälkeen mahdollisuuden tietojen jakamiselle. Yksi hankkeen päätavoitteista on parantaa yhteistyötä kasvi- ja kotieläintilojen välillä tiedon ja osaamisen edistämisen kautta. Tällä vaikutetaan työllisyyden parantumiseen myös tulevaisuudessa.

5) Maataloustuotannon kilpailukyky vahvistuu. Hankkeen tavoitteena on edistää maaseudun elinkeinoelämän kilpailukykyä ja tukea kotimaista ruoantuotantoa.

6) Maaseutu-yritykset vastaavat kuluttajien kysyntään ja arvostuksiin tuottamalla laadukasta ruokaa ja parantamalla ympäristön tilaa.

Liittyminen Pohjois-Savon maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014 -2020

Hanke on Pohjois-Savon Maaseudun Kehittämissuunnitelman painopisteen 1: ”Perusmaatalous” ytimessä tuottaen ja levittäen tietoa.

Pohjois-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman perusmaatalouden (painopiste 1) painopisteinä ovat maatilat. Pohjois-Savo on vahvaa karjatalousaluetta, jonka kestävä kehitys mukaisesti ovat tukena toimivat laadukasta tuotetta tuottavat ja kannattavasti toimivat

kasvinviljelytilat. Hanke tukee maaseutuohjelman päätavoitetta pyrkimyksellä tuottaa lähellä laadukasta raaka-ainetta karjatilojen tarpeisiin. Erityisesti luomukotieläintuotanto tarvitsee panoksia kasvinviljelytiloilta, jotta ohjelman tavoitteet luomuraaka-aineen tuotannon lisäämisestä saavutetaan. Maaseutuohjelmassa painotetaan ”pellolta pankkiin” osaamisketjun merkitystä Pohjois-Savon tuotannon kulmakivenä. Hanke tukee verkostojen tiedon tuottamista sekä levittämisessä sekä verkottumisessa.

Hanke tukee ohjelman mukaista ilmastonmuutokseen varautumista sekä sen hillintää tehostamalla tilakohtaista tuotantoa ympäristöä huomioiden sekä tuotantoverkostoja ja sopimuksia lisäämällä lähitilojen kanssa. Ympäristökuormitusta vähennetään niin ikään tilayhteistyön, kasvinvuorotuksen sekä ravinteiden tehokkaamman hyödyntämisen avulla. Energiatehokkuus on yksi ohjelman painopistealue, johon voidaan vaikuttaa mm. ajotapaan ja työkäytänteisiin liittyen (viljan kuivatus/tuoresäilötyn viljan myynti). Toisaalta maakunnassa on myös karjataloja, joilla on peltoa käytettävissä muita tiloja tukevaan tehokkaaseen tuotantoon.

Tilaansa kehittävät ja tuotantoaan parantavat yrittäjät investoivat tilaansa. Kannattava tila voi siirtyä seuraavalle sukupolvelle, näin ollen hanke tukee ohjelman tavoitetta toteuttaa kannattavia sukupolvenvaihdoksia ja investointeja. Hankkeessa kannustetaan tilojen väliseen yhteistyöhön, joka on myös maaseutuohjelman tavoitteita tukevaa toimintaa.

Hanke tukee maaseutuohjelmaa mm. yrittäjyyden vahvistaminen ja osaamisen kehittäminen – toimenpiteiden osalta, jossa kannustetaan yrittäjiä kehittämismyönteisyyteen ja kestävään tuotannon tehostamiseen, jotta tilat ovat liiketaloudellisesti kannattavia ja hallitsevat alkutuotannon prosessin. Mukana olevat tilat voivat tuottaa myös laadukasta raaka-ainetta innovatiivisten tuotteiden jalostusta varten.

Hanke tukee myös painopisteitä 5 ja 6: ”Monipuolinen maaseutuyrittäjyys” ja ”Maaseudun kestävä aluerakenne”. Maaseudun kehittämissuunnitelmassa korostetaan yritysten kannattavuuden parantamista koulutuksen, tutkimustoiminnan ja yhteistyön avulla. Suunnitelmassa kehoitetaan myös parantamaan maaseutumaisemaa ja –ympäristöä, johon hyvinvoivat pellot kuuluvat.

5. TOIMINTA-ALUE, KOHDERYHMÄ, HYÖDYNSAAJAT JA AIKATAULU SEKÄ LIITTYMINEN AIKAISEMPIIN HANKKEISIIN

Hankkeen toiminta-alueena on koko Pohjois-Savon maakunta-alue ja hankkeen koulutuksia sekä tiedottamista viedään yhdessä muiden hankkeiden kanssa. Yhteistyötä tehdään alan toimijoiden kanssa kansallisesti että kansainvälisesti.

Ensisijaisena kohderyhmänä ja välittöminä hyödynsaajina ovat pohjoissavolaiset kasvinviljelytilat ja maidon- ja naudanlihantuottajat.

Hankkeen tiedottamisesta ja koulutuksesta hyötyvät erittäin paljon myös muut tuottajien sidosryhmät kuten asiantuntijat, oppilaitokset sekä kasvituotteiden jalostajat. Neuvontajärjestöille saadaan ajantasaisia toimintamalleja.

Hankkeen toiminta aloitetaan heti sen jälkeen kun hankehakemukseen on saatu myönteinen päätös ja tavoitteena olisi aloittaa 1.10.2016. Hankkeen toimijat valitaan ja palkataan. Hankkeen koordinaattori kokoaa projektiryhmän, joka suunnittelee toiminnan vuosittain ja kokoontuu vähintään puolivuositin tarkastelemaan hankkeen toimintaa ja laatimaan etenemissuunnitelman toiminnan sujumiselle. Tilojen kartoittaminen aloitetaan välittömästi hankkeen aluksi.

Hankkeen toimenpiteiden toteutusaikataulu

	2016		2017				2018				2019	
	10	12	3	6	9	12	3	6	9	12	3	5
TPK 1 Alkukartoitus												
TPK 2 Täydennyskoulutus												
TPK 3 Tiedottaminen												
TPK 5 Loppukartoitus												
TPK 6 Koordinointi												

Muiden hankkeiden huomiointi

Peltokasvituotantoa harjoittaville kasvinviljelytiloille suunnattua hanketta ei ole toteutettu Pohjois-Savossa. Aiemmat hankkeet, mm. Pelto tuottamaan ja Karjatilan kannattava peltoviljely, ovat suuntautuneet pääasiassa karjatiloihin ja suurelta osin keskittyneet nurmeen. Kaudella 2007–2013 Lähiviljan tarjonta ja käyttö karja- ja kotieläintiloilla Pohjois-Savossa -hanke toteutettiin käytännössä koulutusta hevosheinätiloille. (Hankkeen toteuttama lähiviljanettiverkosto sivu ei saavuttanut tavoitetta). Kuitenkin näiden ja muiden tutkimushankkeiden tuottamaa tietoa on mahdollista hyödyntää koulutuksissa.

Jo alkaneiden MAST-, Ravinnerenki- ja Lantalogistiikka-hankkeiden kanssa tehdään mm. tiedotusyhteistyötä ja toteutetaan yhteisiä tapahtumia. Myös SPV-hankkeet ja tukitiedotushankkeet ovat tuottaneet tietoa kasvinviljelytilojen ja sukupolvenvaihdostilojen koulutustarpeista. Näiden hankkeiden kautta koulutukseen on mahdollista saada osallistujia. Tiedonvaihtoa ja tarvittaessa yhteiskoulutuksia on tarkoitus tehdä myös Etelä-Savossa alkaneen Kilpailukykyä kasviyrityksiin (KIPAKKA) sekä Pohjois-karjalassa alkavan Kasvua pellostaan hankkeiden kanssa. Lisäksi hyödynnetään aihetta sivuavien meneillään olevien hankkeiden (esim. Lantalogistiikka, Ravinnerenki, Kinuan viljely, Kuituhampun viljely) tuottamaa tietoa ja asiantuntijapanosta.

6. MITEN HANKKEESSA SYNTYVÄÄ TOIMINTAA JATKETAAN HANKKEEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Miten hankkeen toteutumista arvioidaan

Hankkeen toteutumista arvioidaan koulutusten osallistujamäärien sekä koulutuspalautteiden perusteella. Hankkeeseen osallistuneille tiloille suoritetaan loppukartoitus, jossa selvitetään miten hankkeen toiminta on vaikuttanut tilojen toiminnan kehittämiseen.

Miten hankkeessa syntyvää toimintaa jatketaan hankkeen päättymisen jälkeen

Hankkeen aikana toteutettuja koulutuksia voidaan viedä muihin maakuntiin, sisällyttää agrologiopetukseen sekä muihin tuleviin koulutus- ja tiedotustilaisuuksiin. Hankkeen aikana muodostunut kasvinviljelyosaajien verkosto (mm. viljelijät, kouluttajat, asiantuntijat, kaupalliset toimijat ja muut sidosryhmät) jatkaa toimintaa omana verkostonaan. Verkosto vie eteenpäin kasvinviljelytilojen kehittämisintoa ja mahdollisuuksia maakunnassa.

Tiedottaminen

Hankkeen alussa hanketta tullaan esittelemään yhteistyöorganisaatioiden tilaisuuksissa, jotta tieto hankkeen toiminnasta ja koulutustarjonnasta saadaan mahdollisimman pian hankepäätöksen saamisen jälkeen tiedoksi. Hankkeesta kirjoitetaan ammattilehteen lehtiartikkeli ja perustetaan verkkosivut. Hankkeesta tiedotetaan eri verkostojen kautta tiedoksi kohderyhmille. Hankkeen koulutustarjonnasta tiedotetaan mm. ProAgrian, MTK:n ja muiden toimijoiden verkostojen kautta.

Hankkeen loppuraportti julkaistaan suomeksi ja hankkeen tuloksista kirjoitetaan ammattilehtiartikkeleita ja mahdollisesti tieteellisiä julkaisuja. Hankkeessa tuotettua tietoa levitetään hankkeen eri tilaisuuksissa (koulutus- ja teemapäivät, ryhmätoiminta, opintomatkat) ja eri organisaatioiden tiedotustapahtumissa sekä hankeyhteistyönä toisten hankkeiden kanssa hankkeen aikana ja hankkeen jälkeen. Savonia ammattikorkeakoulun luonnonvara-ala järjestää vuosittain erilaisia muita tapahtumia, joissa myös hankkeissa tuotettuja tutkimustuloksia ja menetelmiä esitellään. Savonia hyödyntää hankkeen tuloksia lisäksi omassa luonnonvara-alan opetuksessa. Hankkeen suunnittelussa mukana olleet toimijatahot voivat hyödyntää hankkeen tuloksia omissa tiedotustapahtumissaan.

Hanketiedot, toiminta ja tulokset kootaan hankkeelle perustettaville nettisivuille, jotka säilyvät jatkossa Savonian Maatila2020 nettiympäristössä <http://maatila2020.savonia.fi/> oman linkin kautta kaikkien nähtävillä. Hankkeen lopputuotteena tuotetaan esim. kasvitilapelikortit tai cd-levy/muistitikku, jossa on videoita sekä materiaalia, kuvia, esityksiä, tietokortteja, soppeja. Tallennetaan myös kysy-vastaa palstan, jonne on koottu hankkeen aikana tehdyt kysymykset ja niihin saadut vastaukset, tuotokset kaikille katsottavaksi.

Selvitys- ja tutkimustuloksina syntyy usein uusia kysymyksiä, joita on tarve selvittää seuraavissa hankkeissa. Useissa hankkeissa on tehty paljon amk agrologien opinnäytetöitä ja ne ovat olleet laadultaan erinomaisia ja siksi niitä onkin valittu Helsingissä joka toinen vuosi järjestettävälle Maataloustieteen päiville esille seminaareihin ja postereihin. Tämä on tuonut laajaa julkisuutta ja tiedonvälitystä.

LIITE 1 Täydennyskoulutusohjelmien aiheet, tavoitteet, sisällöt ja kohderyhmät

1. Uuden kehittäjät -koulutusohjelmat

Koulutuksen aihe	Tavoitteet	Sisällöt	Kohderyhmä
IP-viljely 2- 3 ryhmää	Kemiallisten panosten vähentäminen ja luonnon monimuotoisuuden hyödyntäminen kasvintuotannossa	Keinoja vähentää ympäristörasitteita tinkimättä tehokkuudesta	Viljelyn monipuolistajat ja kehittäjät
Erikoiskasvit / uudet kasvit 2-3 ryhmää	Löydetään uusia kasveja tuotettavaksi Pohjois-Savossa ja kehitetään näille viljelijärenkaita	Markkinat ja myyntimahdollisuudet sekä ”uusien” kasvien tuottaminen	Uuden tuotannon kehittämisestä kiinnostuneet
Sadon käsittely ja jalostus 1-2 ryhmää	Jatkojalostus ja tuotteen markkinointi mukaan viljelyketjuun – lähiruoka-ajattelu	Tuotannon, tuotekehityksen ja markkinoinnin kytkeminen kokonaisuudeksi	Jalostusasteen nostamisesta kiinnostuneet alkutuottajat
Sidosryhmiltä ja/tai viljelijäryhmiltä tuleva ajankohtainen uusi aihe 2-3 ryhmää	Ryhmistä nousevat uudet menetelmät ja toimintatavat	Uuden kasvin viljely, markkinointitapa tai jalostus	Jo valmiiksi muodostuneet paikalliset viljelijäryhmät, joita täydennetään asiasta kiinnostuneilla viljelijöillä
Verkostoituminen ja uusien viljelymenetelmän kehittäminen kotimaassa 1 ryhmä	Uusiin viljelymenetelmiin perehtyminen käytännön havainnoita tekemällä kotimaassa, verkostoituminen	Opintomatka kotimaahan joka sisältää asiantuntijoiden pitämiä luento-osia, esittelyjä ja ryhmätöitä	Uusista kotimaan viljelykäytännöistä ja niiden havainnoista kiinnostuneet yrittäjät
Uusimman kansainvälisen viljelytiedon hyödyntäminen 1 ryhmä	Uusiin viljelymenetelmiin perehtyminen käytännön havainnoita tekemällä lähialueen kansainvälisissä kohteissa, verkostoituminen	Opintomatka ulkomaille, joka sisältää asiantuntijoiden pitämiä luento-osia, esittelyjä ja ryhmätöitä	Kansainvälisestä tiedonvaihdosta ja verkostoitumisesta kiinnostuneet yrittäjät

2. Edistyneet - koulutusohjelmat

Koulutuksen aihe	Tavoitteet	Sisällöt	Kohderyhmä
Viljakasvit 1-2 ryhmää	Sadon määrän ja tuotelaadun kehittäminen markkinoinnin varmistamiseksi sekä ostaja laatutavoitteen turvaamiseksi.	Kasvutekijät ja viljelyolosuhteet – niiden huomioiminen ja niihin vaikuttaminen	Yrittäjät, jotka panostavat kasvintuotantoon ja sen kannattavuuden kehittämiseen
Viljelytekniikan kehittäminen 1-2 ryhmää	Hyödyntää ja kehittää nykYTEKNIKAN suomIA mahdollisuuksIA ja yhteistyötä Pohjois-Savon alueella	Erilaiset muokkaus- ja kylvötavat ja kasvinsuojelun soveltaminen – täsmäviljely	Tilat, jotka haluavat hyödyntää uuden tekniikan suomIA mahdollisuuksIA
Yhteistyöllä menestystä 1-2 ryhmää	Yhteiskoneiden ja urakointipalvelujen käytön edistäminen. Logistiikan kehittäminen tuotannossa sekä markkinoinnissa.	Kiinteiden tuotantokustannusten hallinta. Yhteistyö ostoissa, tuotannossa sekä markkinoinnissa	Yhteistyön eduista kiinnostuneet tilat
Monipuolisen viljelyn edut 1-2 ryhmää	Monipuolistaa viljelyä ja parantaa maan kasvukuntoa, multavuutta sekä ravinteiden pidätyskykyä	Viljelykiertojen ja eri kasvien keinot kehittää viljelyä ja ympäristönäkökulmia	Ympäristötietoiset ja erityisesti tuotantopanosten vähentämisestä kiinnostuneet viljelijät
Sidosryhmiltä ja/tai viljelijäryhmiltä tuleva ajankohtainen uusi aihe 2-3 ryhmää	Ryhmistä nousevat menetelmät ja toimintatavat	Uuden kasvin viljely, markkinointitapa tai jalostus	Jo valmiiksi muodostuneet paikalliset viljelijäryhmät, joita täydennetään asiasta kiinnostuneilla viljelijöillä
Verkostoituminen ja uusien viljelymenetelmän kehittäminen kotimaassa 1 ryhmä	Uusiin viljelymenetelmiin perehtyminen käytännön havaintoja tekemällä kotimaassa, verkostoituminen	Opintomatka kotimaahan joka sisältää asiantuntijoiden pitämiä luento-osia, esittelyjä ja ryhmätöitä	Uusista kotimaan viljelykäytännöistä ja niiden havainnoista kiinnostuneet yrittäjät
Uusimman kansainvälisen viljelytiedon hyödyntäminen 1 ryhmä	Uusiin viljelymenetelmiin perehtyminen käytännön havaintoja tekemällä lähialueen kansainvälisissä kohteissa, verkostoituminen	Opintomatka ulkomaille, joka sisältää asiantuntijoiden pitämiä luento-osia, esittelyjä ja ryhmätöitä	Kansainvälisestä tiedonvaihdosta ja verkostoitumisesta kiinnostuneet yrittäjät

3. Viljelytiedon päivittäjät -koulutusohjelmat

Koulutuksen aihe	Tavoitteet	Sisällöt	Kohderyhmä
Viljakasvit 1-2 ryhmää	Perehdyttää kaikkien viljakasvien viljelyn periaatteisiin, markkinointimahdollisuuksiin ja hyvään kasvinvuorotteluun	Kaikkien Pohjois-Savossa viljeltävien merkittävien viljakasvien viljely, teknologia, ympäristö ja markkinat	Yrittäjät joilla ei ole aiheeseen liittyvää peruskoulutusta ja haluavat päivittää osaamistaan
Uudet rehukasvit 1-2 ryhmää	Perehdyttää uusien rehukasvien, kuten maissi, sinimailanen, rehuherne viljelyyn	Pohjois-Savon alueelle soveltuvien uusien rehukasvien viljely, tekniikka, ympäristö ja markkinat	Tilat, jotka haluavat monipuolistaa rehukasvivalikoimaa, jota markkinoidaan kotieläintiloille
Yhteistyö kasvi- ja kotieläintilojen välillä 1-2 ryhmää	Perehdyttää kasvinviljely- ja kotieläintilat yhteistyön muotoihin	Karjanlannan tehokas hyödyntäminen kasvitilalla, rehuviljan ja säilörehun viljely kotieläintiloille. Yhteistyösopimukset ja käytänteet tilojen välissä kaupassa	Alueellisesti lähekkäin sijaitseville kasvi- ja kotieläintiloille
Öljykasvit 1-2 ryhmää	Perehdyttää öljykasvien viljelyyn ja markkoihin, öljykasvien merkitys viljelykierrossa	Pohjois-Savon alueelle soveltuvien öljykasvien viljely, tekniikka, ympäristö ja markkinat	Tilat, jotka haluavat monipuolistaa viljelyään ja parantaa talouttaan, Kokonaan uudet öljykasvien viljelijät
Sidosryhmiltä ja/tai viljelijäryhmiltä tuleva ajankohtainen uusi aihe 2-3 ryhmää	Ryhmistä nousevat päivitystä tarvitsevat menetelmät ja toimintatavat	Uuden kasvin viljely, markkinointitapa tai jalostus	Jo valmiiksi muodostuneet paikalliset viljelijäryhmät, joita täydennetään asiasta kiinnostuneilla viljelijöillä
Verkostoituminen ja uusien viljelymenetelmän kehittäminen kotimaassa 1 ryhmä	Uusiin viljelymenetelmiin perehtyminen käytännön havainnoita tekemällä kotimaassa, verkostoituminen	Opintomatka kotimaahan joka sisältää asiantuntijoiden pitämiä luento-osia, esittelyjä ja ryhmätöitä	Uusista kotimaan viljelykäytännöistä ja niiden havainnoista kiinnostuneet yrittäjät

Liite 2 Esimerkit täydennyskoulutusohjelmien ohjelmista

Öljykasvit (viljelytiedon päivittäjät)esimerkki, 4 kokoontumista:

Koulutuksen tavoitteena on päivittää ja uudenaikaistaa tietoja ja taitoja kasvituotannon suunnitteluun, kasvinviljelyn perusteisiin ja öljykasvien viljelytekniikkaan sekä tuotannon talouskysymyksiin.

Lähipäivien aikana käydään läpi kasvukauden toimintaa ja jokaisella kerralla keskitytään eri aihealueeseen. Päivien aiheet etenevät öljy kasvien tuotannon suunnittelusta ja toteutuksesta aina taloudelliseen tulokseen saakka. Aiheiden painotukset sovitaan tarkemmin ryhmän ensimmäisessä kokoontumisessa. Mallia voidaan soveltaa myös eri kasvien puitteissa.

Koulutusryhmäpäivien ohjelma (4 päivää á 5h)

1. Päivä: Aloituspäivä, öljykasvit viljelyn monipuolistajana

Ryhmän tutustuminen ja pelisäännöt

Tilan strategia ja johtaminen

Öljykasvien kasvilaji- ja lajikevalinnat

Viljelykierto

Maan pH ja vesitalous

2. Päivä: Satokomponentit

Sopiva kasvustotiheys

Ravinteiden käyttö

Kylvötekniikka

Satotason merkitys tilan talouteen

3. Päivä: Peltopäivä, kasvinsuojelu

Rikkojen tautien ja tuholaisten tunnistaminen öljykasveilla

Kasvinsuojeluaineiden käyttö

4. Päivä: Sadon käsittely ja taloudellinen tulos

Sadonkorjuu ja siihen liittyvät toimet

Sadon kunnostaminen

Hinnat, tuet, katelaskelmat

Tilan kehittäminen

Päivien yhteenveto

Peltopäivä ja mahdollisesti muitakin päiviä voidaan järjestää ryhmäläisten tiloilla

Ohjelman sisältö voidaan räätälöidä sekä viljelytiedon päivittäjät, että edistyneen tason koulutusryhmille.

Tuotannonalan tai viljelymenetelmän kehittämiskoulutusryhmän esimerkkirunko, 5 kokoontumista:

Koulutuksen tavoitteena on syventää tietämystä valittujen viljelykasvien viljelyvaatimuksista, kasvilaji- ja lajikevalinnoista, viljelytekniikoista, sadon laatuvaatimuksista ja markkinoinnista. Lisäksi mahdollistetaan kokonaan uusien viljelykasvien ja menetelmien käyttöönottoa.

Lähipäivien aikana käydään läpi kasvukauden toimintaa ja jokaisella kerralla keskitytään eri aihealueeseen. Päivien aiheet etenevät kasvintuotannon suunnittelusta ja toteutuksesta aina taloudelliseen tulokseen saakka. Aiheiden painotukset sovitaan tarkemmin ryhmän ensimmäisessä kokoontumisessa. Mallia voidaan soveltaa mm. eri kasvien tai viljelymenetelmien puitteissa.

Koulutusryhmäpäivien ohjelma (5 kokoontumista)

1. Päivä: Aloituspäivä, kasvit/viljelymenetelmät

Ryhmän tutustuminen ja pelisäännöt

Kasvitilan strategia ja kehittäminen

Kasvilaji- ja lajikevalinnat/viljelymenetelmät

Viljelykierto, pellon peruskunto

2. Päivä: Viljely ja tekniikka

Maan PH, ravinteet

Kylvötekniikka

3. Päivä: Peltopäivä, kasvinsuojelu

Rikkojen tautien ja tuholaisten tunnistaminen

Kasvinsuojeluaineiden käyttö

4. Päivä: Sadon korjuu ja käsittely

Menetelmät, koneet, laitteet

Tuotelaadun turvaaminen

5. Päivä: Taloudellinen tulos

Hinnat, tuet, katelaskelmat

Sopimustuotanto ja markkinointi

Päivien yhteenveto

Peltopäivä, sadonkorjuupäivä ja mahdollisesti muitakin voidaan järjestää ryhmäläisten tiloilla. Ohjelman sisältö voidaan räätälöidä erityisesti edistyneen tason koulutusryhmille.

Tuotannonalan tai viljelymenetelmän kehittämiskoulutusryhmän esimerkkirunko, osa web-koulutuksena:

Koulutuksen osa toteutetaan 3 tunnin web-koulutuksena ja kokoontumisina esim. lauantaisin. Päivien aiheet keskittyvät tuotannon suunnitteluun, toteuttamiseen ja onnistumisen seurantaan asti. Aiheiden painotuksista sovitaan tarkemmin ryhmän ensimmäisessä kokoontumisessa. Mallia voidaan soveltaa mm. eri kasvien tai viljelymenetelmien puitteissa. Väliajalle annetaan kotitehtäviä.

Koulutusryhmäpäivien ohjelma

1. Web-kokoontuminen: Aloitus

Ryhmän tutustuminen ja pelisäännöt

Teeman perusteet ja kehittämismahdollisuudet

2. Web-kokoontuminen: Sopimukset

Markkinointi, myynti, sopimustuotanto

3. Web-kokoontuminen: Tuotanto ja sen tekniikka

Tuotannon perustaminen, tuotantopanokset

Tekniikan hyödyntäminen

4. Peltopäivä / tekniikkapäivä (5 h)

Havainnot ja toteuttaminen

Kasvinsuojeluaineiden käyttö

5. Web-kokoontuminen: Sadon korjuu / koneet

Menetelmät, koneet, laitteet

Laadun turvaaminen

6. Web-kokoontuminen: Taloudellinen tulos

Onnistuminen

Hinnat, tuet, laskelmat

Päivien yhteenveto

Peltopäivä ja mahdollisesti muitakin osioita voidaan järjestää ryhmäläisten tiloilla, mutta pääosin kokoontumiset toteutetaan web-kokoontumisilla. Ohjelman sisältö voidaan räätälöidä erityisesti edistyneen tason koulutusryhmille tai uuden kehittäjät ryhmille. Erityisesti huomioidaan sivutoimiset yrittäjät.

Esimerkki Verkostoituminen ja uusien viljelymenetelmän kehittäminen kotimaassa –täydennyskoulutusryhmän ohjelmasta

Aika 3 päivän yhdistetty luento- ja opintomatka (yht.20 tuntia opiskelua)
Paikka esim. Pohjanmaa, Kymenlaakso tai Pirkanmaa
Tavoite Oppia hyviä käytäntöjä kehittäville ja hyvällä tuloksella toimivilta monipuolisilta kasvitiloilta, teollisuudelta, jalostukselta, kaupalta ym., verkostojen luominen myös maakunnan ulkopuolelle

Lähtöpäivä

Kokoontuminen ja lähtö bussilla
Luento bussissa kasvinviljelytilan strategiasta ja johtamisesta
Videoita ja muuta ammattiohjelmaa matkan aikana
Iltapäivällä 1 tai 2 maatilakohdetta, joilla panostetaan kasvintuotantoon
Maatilakohteilla 1-2 asiantuntija-alustusta tiloilla käytetyistä menetelmistä ja kokemuksista
Tutustuminen käytännössä maatilakohteilla tehtyihin viljelyratkaisuihin

Toinen päivä

Viljelyteknologiakohde / viljelytutkimuskohde
Viljelyteknologikohteilla 1-2 alustusta teknologia/tutkimuskohteissa käytetyistä teknologiasta ja tutkimuksesta
Iltapäivällä maatilakohde / maatilamatkailukohde
Maatilakohteella 1 alustus tilan johtamisesta ja strategiasta
Jalostus / kaupankohde
Jalostus/kaupan kohteella 1-2 asiantuntijaluentoja markkinoista ja jalostuksen merkityksestä ketjulle

Kolmas päivä

Kasvialan teollisuuskohde
Kasvialan teollisuuskohteella 1 asiantuntijaluento kasvinviljelytilojen ja teollisuuden yhteistyöstä
Maatilakohde 1-2 kpl
Maatilakohteilla 1-2 asiantuntija-alustusta tiloilla käytetyistä menetelmistä ja kokemuksista
Yhteenvetoluento ja pienryhmätyö bussissa kohteista saaduista kokemuksista ja opeista
Palaute ja yrittäjien omat kehittämisideat
Paluumatka kotiin

Esimerkki Uusimman kansainvälisen viljelytiedon hyödyntäminen -täydennyskoulutusryhmästä

Aika 5 päivän yhdistetty luento- ja opintomatka (opiskelua vähintään 20 h)
Paikka esim: Ruotsi, Tanska, Baltia, Saksa, Iso-Britannia
Tavoite Uusiin viljelymenetelmiin perehtyminen käytännön havaintoja tekemällä lähialueen kansainvälisissä kohteissa, verkostoituminen. Oppia hyviä käytäntöjä monipuolisilta kasvitiloilta, teollisuudelta, jalostuslaitoksilta ja elintarvikekaupalta

Lähtöpäivä

Kokoontuminen lentoasemalla, Lento matkakohteeseen
Taustaa ja ajankohtaista alueen maataloudesta (luento)
Yrityskäynti, asiantuntijaluento: Tutustuminen elintarvikeraaka-aineen hankintaan ja jalostukseen
Kaksi maatilakohtetta, aiheena sopimustuotanto ja miten vastataan ostajan tarpeisiin
Maatilakohteilla 1-2 asiantuntija-alustusta tiloilla käytetyistä menetelmistä ja kokemuksista
Tutustuminen käytännössä maatilakohteilla tehtyihin viljelyratkaisuihin

Toinen päivä

Tehdaskäynti, aiheena kasvitilan koneellistaminen
Tehdaskohteella 1-2 asiantuntijaluentoa kasvitilan uusimmista koneellistamisratkaisuista
Kaksi maatilakohtetta, aiheena uusien viljelykasvien tuottaminen
Maatilakohteilla 1-2 asiantuntija-alustusta tiloilla käytetyistä menetelmistä ja kokemuksista
Tutustuminen käytännössä maatilakohteilla tehtyihin viljelyratkaisuihin

Kolmas päivä

Yrityskäynti, koneurakoinnin hyvät toimintatavat ja kannattavuus
Asiantuntijaluento koneurakoinnin toiminnasta
Yrityskäynti, koneyhteistyö ja konerengastoiminta
Asiantuntijaluento koneyhteistyöstä
Maatilakäynti, yhteismarkkinoinnin ja yhteishankintojen hyödyntäminen
Asiantuntijaluento markkinoinnista ja

Neljäs päivä

Matkan teemojen opiskelu paikallisessa näyttelyssä
Asiantuntijaluennot 1-2 näyttelyosastoilla

Viides päivä

Hotellin luentosalissa ryhmätyön alustaminen
Pienryhmätyö kaupungilla, teemana elintarviketuotannon paikallisuus, luomu ja lähiruokatuotteet kauppojen elintarvikevalikoimissa
Siirtyminen lentoasemalle ja paluulento kotiin.